

REVISTA ECONOMICĂ.

Apare odată pe săptămână.

„Revista Economică” se publică din însărcinarea și cu ajutorul institutelor de credit:

„Albina”, „Ardeleana”, „Auraria”, „Beregsana”, „Berzovia”, „Bihoreana”, „Bistrițana”, „Bocșana”, „Brădetul”, „Cassa de păstrare”
Miercurea, „Cassa de păstrare” Seliște, „Chioreana”, „Cordiana”, „Corvineana”, „Crișana”, „Detunata”, „Doina”, „Economia”
Cohalm, „Economul”, „Făgețana”, „Fortuna”, „Furnica”, „Grănițerul”, „Hațegana”, „Hondoleana”, „Hunedoara”, „Iulia”, „Lipovana”,
„Lugoșana”, „Luceafărul”, „Mercur”, „Mielul”, „Munteana”, „Mureșana”, „Mureșanul”, „Nădlăcana”, „Nera”, „Olteana”, „Oraviceana”,
„Patria”, „Plugarul”, „Poporul”, „Racoțana”, „Sătmăreana”, „Sebeșana”, „Selăgeana”, „Sentinela”, „Silvania”, „Someșana”, „Steaua”,
„Timișana”, „Ulpiana”, „Unirea”, „Victoria”, „Vlădeasa”, „Zărândeana” și „Zlătneana”.

Prețul de primumerare:
pe 1 an K 12—, pe 1/2 an K 6—.

DIRECTOR
Dr. CORNEL DIACONOVICH.

Taxa pentru inserțiuni:
de spațiul unui cm² câte 10 fileri.

Anul VI.

Sibiu, 9 Iulie 1904.

Nr. 28.

Combaterea socialismului.

În cei doi numeri precedenți ai foii noastre am arătat ce este socialismul, cari sunt direcțiile, scopul, mișcările, esența lui în epoca mai nouă și părțile bune și rele ce i-se atribuie.

De astă dată vom arăta sub ce formă a apărut socialismul la noi, cine îl propagă, primejdiile ce el învolvă și modul de procedare în combaterea lui.

Trebue să recunoaștem înainte de toate, că în timpul din urmă miseria a început să cuprindă și la noi teren tot mai mare; iar unde e miserie se găsește pământ bine pregătit pentru sămănarea, incolțirea și crescerea sămânței socialismului.

De această împrejurare favorabilă socialismului au profitat străini cu totul de neamul nostru, de legea noastră și de obiceiurile noastre. Acești oameni cunoscători comunele noastre, îndeosebi cele din Bănat și părțile ungurene excitând ura de clasă, aversiunea sărăcimii contra celor mai bine situați și mai ales în contra capitalistilor și marilor proprietari, contra bisericilor, școlilor, etc.

În 19 Iulie 1903, cu ocaziunea adunării cercuale a despărțământului „Bocșa” al Asociațiunii pentru lit. și cult. poporului român, ținută în Zorlențul-mare, s'a vădit ce sunt în stare să facă socialiștii. Trei disertanți se pregătiseră se vorbească poporului: unul despre „Crestinul bun în legea sa”, altul despre tema: „Să ne ferim de procese” și al treilea o prelegere despre pomărit. Și ce s'a întâmplat în aceea adunare? Poporul sedus de apostoli falși, de socialiști, cari au cutrierat și prin acel ținut, și de Ovreei din localitate, s'a purtat demonstrativ sub tot decursul adunării, neascultând liniștit cuvântul de deschidere, rapoartele și disertațiunile, ci tot striga: „nu ne trebue școală și preoți, nu ne trebue astfel de învățături, ci ușurarea sarcinilor, adică a dărilor și altele de felul acesta”. Toate încercările comitetului cercual și a protopretorului, care și-a dat multă trudă de a face poporul să asculte, au rămas fără rezultatul dorit la o parte însemnată din popor, care a respins și cărțile distribuite de comitet.

În altă comună socialiștii s'au sculat în contra autorităților comunale; iar tragica întâmplare dela Aleșd, pusă la cale tot de socialiști, ne este viuă în memorie.

Perioda lungă de „ex-lex” a fost ocaziune ne mai pomenit de binevenită socialiștilor pentru a dovedi la aparență celor lesne credători, că prin socia-

lism toate se pot, că scutirea de dări și de miliție este numai o chestie de timp și încă de scurt timp.

Cei-ce au început să samene ideile socialiste în poporul nostru sunt în rândul prim ovrei, cari ca în toate, ceacă să profite de situațiunea nefavorabilă a sărăcimii noastre și să o exploateze. Spre acest scop sunt puse la cale adunările socialiste și sunt înființate diarele socialiste, cari agită în dragă voie în contra ordinii sociale existente. Ideile lor distructive prind. Pentru-că nimica mai ademenitor pentru cei săraci, decât a le pune în vedere: împărțirea de o potrivă a pământului celor bogăți și capitalurile agonisite adesea cu multă trudă; nimica mai ademenitor decât a da speranță de îmbogățire ca prin farmec celor lipsiți și necăjiți. Și toate aceste fără muncă. De altă parte nimica mai ușor decât a menaja și nutri ura și pisma celor nemulțămiiți în contra celor mai bine situați și îndeosebi dacă pisma și ura sunt baremi încâtva întemeiate. Și cine ar pute tăgădui, că nemulțămiiți nu se găsește pretutindeni? Din contră, în fie-care comună se găsește câte o ceată de astfel de oameni malconțenți, care ușor poate fi câștigată pentru ideile socialiste. Unii sunt indușmăniți cu preotul, alții cu învățătorul, alții iarăși cu notarul sau cu proprietarul. De altă parte dările fiind mari, iar sărăcia crescând, ce poate fi mai ușor pentru oamenii îndrăzneți și fără suflet de cât a aprinde fitilul nemulțămirii în mulțime? Ce poate fi mai ușor de dovedit — fie și numai la aparență — celor nepricepuți, de cât: că nu e cu dreptate să se ceară dări așa mari; că nu e just ca unii să aibă de toate, iar alții numai sufletu 'n oase și că învățăturile preotului, învățătorului și altor fruntași — cari nu dau speranță de îmbogățire fără lucru, nu mai au drept de existență?

Dacă aceste și alte idei scrintite se răspândesc în adunări și prin ziare, nu e mirare, că ies la iveală fapte ca cele dela Zorlențul-mare, dela Aleșd ș. a. Nu e mirare, că poporul se înstrăinează de conducătorii săi și începe se graviteze spre socialiști.

Se impune deci de urgență înainte de toate, ca statul pe lângă pașii întreprinși până-acum să ia măsuri legislative pentru a face tuturor locuitorilor viața mai ușoară.

În această direcție trebue să lucrăm și noi pentru îmbunătățirea sorții poporului nostru învățându-l: să poarte o economie rațională în toți ramii agriculturii, obicinundu-l la cruțare, ferindu-l de lux, de risipă și de lene. De altă parte stăruind mai mult de cât până acum pentru îmbunătățirea situațiunii lui spirituale și

morale. O luptă aprigă și bine chibzuită trebuie deci să pornim contra sărăciei și nesciinței poporului.

Socialismul trebuie studiat în toate amănuntele, ca astfel toți, îndeosebi preoții și învățătorii, să fim în clar cu principiile lui, să scim combata pe adversari și poporului să-i dăm cu măsură, ca un fel de medicină, doze mici din principiile socialismului cari conglăsuesc cu principiile creștinismului, ca în modul acesta să-i premenim basa morală și să-i înseninăm orisonul întunecat al vieții.

Preoții și învățătorii să se facă mai mult de cât până acum apărătorii ideilor sociale actuale, netulburate de nămolul socialismului. Aceasta se poate prin *predică*, în care să fie combătute ideile scrintite ale socialiștilor.

Un mijloc foarte potrivit în acest scop este modul cum s'a pus la cale combaterea relexor din popor în protopopiatul gr.-cat. al Clujului. Această procedură ar trebui urmată pretutindeni. Protopopul cu preoții cei mai buni predicatori din protopopiat să iese în comunele unde a izbucnit flacăra socialismului și să o stângă. În locurile cele mai expuse să nu-și pregete a eși chiar și canonicii, asesorii consistoriali și episcopii.

Cei neexercitați în combaterea pe această cale ar trebui să participe la manevrele celor-ce au făcut inițiativa și să ia exemplu de entuziasm, de procedură etc.

Pe lângă lupta pornită din partea bisericii să se pornească lupta și din partea Asociațiunii prin despărțimintele și agenturile sale, de reuniunile învățătoresci și preoțesci, de reuniunile agricole, de reuniunile de meseriași etc. Toate aceste să vestească în mijlocul poporului ideile mântuitoare și să-l abată de pe căile rătăcite.

Băncile încă n'ar trebui să se deie înderēt din lupta ce s'ar incinge din toate părțile. Fie prin scăderea etalonului, prin procedură cruțătoare față de clienți, prin propoveduirea principiilor de economie, prin exmiterea de conferențieri, etc. — ele ar putea face foarte mult în direcția amintită.

Diaristica noastră și-a făcut datorința și până acum în privința combaterii socialismului. Ea 'și va face de sigur datorința și în viitor, luminând părțile întunecoase ale chestiunii și respingēnd atacurile îndreptate din partea presei socialiste.

Pe seama publicului nostru, e necesar, să se scrie și broșuri în cari să se arate punctul de vedere, pe care trebuie să ne punem în fața atacurilor îndreptate contra noastră de socialiștii ovrei și de alți oameni nechemați.

S.

Economia politică în lumină modernă.

În senatul prusian s'a născut de curēnd o discuție interesantă asupra unui obiect, care constituie nu numai o afacere de strins interes pentru Germania, ci care atinge preste tot o chestiune de actualitate pentru întreagă lumea civilisată modernă, și nu în ultimul rēnd și soarta țărānimei noastre.

Chestiunea aceasta privește democrația socială, care în Germania s'a consolidat într'un partid atât de puternic și continuă a se desvolta sub actualul cancelar de Bülow, în așa măsură, încât este, așa dicēnd numai chestie de timp, ca partidul socialist să dispună de majoritatea parlamentară în „Reichstag“ ul german.

Guvernul Imperiului german poartă de față o luptă strașnică contra social-democrațiilor și în discuția ce

o am amintit la început au făcut mare senzație enunțările renumitului economist dela Universitatea din Berlin, a profesorului Dr. Gustav Schmoller.

Este de notat, că Schmoller observă o ținută, prin care nu aprobă nici politica conservatorilor, dar nici a socialiștilor germani de astăzi. Cu privire la cei dintâi Schmoller s'a pronunțat astfel: „Lupta spirituală purtată prin scrieri savante este naturală că n'are se aducă nici un folos, deoarece-ce aceste scrieri nu pătrund în cercurile muncitorilor. Dar schimbarea modului cum simțesc și cum cugetă clasele sociale de astăzi, este posibilă în cursul timpului prin un guvern absolut just, care să stea peste clasele sociale; nici când însă la această sanare nu va putea contribui o putere, care însăși represintă o clasă“.

Cât privește democrația socială Schmoller a dis: „Ceea ce este periculos în acest partid nu sunt atât planurile lui economice, deoarece-ce aceste planuri cât și speranțele socialiste au să se sdrobească de sine. Pericolul este teoria politică a social-democrațiilor, ideea suveranității poporului, utopia că clasele de jos ar fi mult mai cuminți și mai juste decât păturile suprapuse. Este așteptarea după momentul când conform recetelor socialiste se vor putea transforma popoare întregi. Dar nici aceasta nu ar fi nefericirea cea mai mare, nici pericolul cel mai grav. *Suprema primejdie residă în ceea ce este imprevizibil, că conducătorii social-democrațiilor au ajuns sub dominația spiritului unui bărbat, care ca om privat stă întregu înaintea noastră și care a fost un mare învățat, al cărui suflet însă a fost străbătut de patima celui mai orb odiu. Carl Marx este acela care a infiltrat patima urei sale în relațiunile de clasă și numai astfel a putut incolți ideea, că toate referențele noastre sociale de astăzi sunt o luptă, că toată ordinea de stat și socială nu este ordinea păcii. Aceasta este absolută rătăcire, aceasta este rēul cel mai mare în desvoltarea noastră modernă. În aceste imponderabili a modului de a simți zace pericolul“.*

Cine nu a cunoscut până acum pe acest eminent economist modern ca politic social-economic își va putea face o idee și numai din această vorbire de senzație, cum Schmoller judecă mișcările moderne social-politice. Ca bărbat de stat el ia punctul de vedere, că democrația socială s'ar putea transforma „întrun partid al muncitorilor, cu cari pe urmă s'ar putea pacta“. Realizarea acestei probleme el o crede posibilă însă numai prin un guvern absolut just. Este numai întrebarea, dacă peste tot se va găsi vreodată un astfel de guvern? Și nu vor fi vecinic păreri divergente asupra justetei absolute?

Profesorul Dr. Schmoller răspunde la aceste și la multe întrebări din sfera politicii sociale și a economiei politice moderne în tomul al doilea din valorosul op ce tocmai scoate acum în tipar sub titlul „Elemente din economia politică“ (Grundrisse der Volkswirtschaftslehre — Leipzig — Duncker & Humblot). Schmoller conform naturei și a experiențelor vieții sale pune mari speranțe în desvoltarea direcției sociale, care de present este cea dominantă, însă nu merge atât de departe, ca să se aștepte la o completă compensație a contrarietăților. Dar să lăsăm pe celebrul autor să vorbească. În amintitul op Schmoller se pronunță astfel: „Cu cultura superioară se ridică și individualismul, egoismul și impulsul spre câștig. Dar tot așa se desvoltă și toate simțirile mai superioare: simpatia, compătimirea, consentimentul cu oameni neîrudiți, cu colegi de muncă, iubirea de patrie, simțul datoriei sociale. Cu cât oamenii locuiesc în masse mai compacte, cu atât se învață a fi cu mai multă

considerație unul față de celalalt. Trebuințele, moravurile, obiceiurile traiului, formele sociale, toate devin mai unificate. Cum astăzi fie-care om se adresează la altul cu „Domnia-ta“, așa și după îmbrăcăminte abia mai poți distinge pe milionar de muncitor. Viața dela orașe în dezvoltarea-i continuă contribuie la potențarea tendențelor spre unificare, spre ideea egalității. Libertatea politică ce se lărgesc tot mai mult aduce cu sine creșterea responsabilității. Diviziunea tot mai mare a muncii naște sentimente tot mai intense de solidaritate. Recunoașterea tot mai profundă a complexităților și legăturilor sociale între olaltă face pe oameni „să fie cu mai multă considerație între sine“. În dezvoltarea acestui simț de „recunoaștere socială“, în organizația generală a instrucției școlare, în continuarea ameliorare a instituțiilor sociale Schmoller vede garanțiile unui viitor mai bun

Foarte interesant este cum Schmoller tratează capitolul „Bani“ în amintitul său op. După ce expune avantajile și defectele sistemelor noastre monetare, continuă cum urmează:

„Socialiștii mai vechi voiau suprimarea banilor, mai târziu credeau să-i înlocuiască cu „bani de muncă“. Ei ziceau că în vechime aristocratul cel puțin se conducea încă de considerații personale față de sclavul sau iobagiul său, având interes să-l cruțe. Antreprenorul modern însă, susțin socialiștii, stoarce pe lucrător, ca mai pe urmă să-l arunce d'oparte. Într'atât au drept că referințele bănesci la început pot să creeze ușor înstrăinări între stăpân și muncitor, cauzând indiferență la ambe părți. Dar cu timpul clasa antreprenorilor totuși are să vină la convingerea, că zace în interesul ei să aibă o breaslă de muncitori instruiți și destoinici. În locul vechilor referințe și considerante individuale se nasc relații noi sociale, legături contractuale și de influență. Locul instituțiilor vechi îl iau altele noi. Reuniunile de muncitori, judecătorile de arbitrii, cassele de ajutoare, băncile de economii restituie muncitorilor aceea ce mai 'nainte jobagul găsia numai la stăpânul său.

Tot astfel se întâmplă și în alte împrejurări. Relațiile de bani pure, adevărate acele împrejurări în cari prin simpla solve a unei sume de bani s'a satisfăcut deplin relației unui nex causal, abia că mai există. Și pe negustor îl leagă astăzi cu mușterii săi legături mai durabile de ordine morală, de încredere, de alipire. Cu cât funcțiunea este mai sus pusă, cu atât cel ce primește bani este mai puțin satisfăcut numai și numai cu banul ca atare. Medicului și savantului nu-i trebuie numai bani, funcționarul și ministrul nu vrea numai salariu, întreprinzătorul nu-și dorește numai profit. Onoarea, respectul moral din partea altora și stima de sine însuși joacă în ziua de astăzi rol în toată viața economică. Nobilele sentimente trebuie deșteptate și dezvoltate. Instinctul moral al poporului trebuie să găsească și se marcheze acele terene cari zac dincolo de valoarea intrinsecă a banului. Demnitatea personală și incoruptibilitatea iarăși se vor valida și se vor menține în relațiile largi sociale luptând contra corupției. Omenimea va vedea pe încetul tot mai clar, că pelângă referințele pur materiale există și alte relații personale cari stau mult mai sus și cari întrec valoarea banului. Aceste relații trebuie să se susțină pe sine ca să dea vieții adevăratei valoare și ca să poată duce și mecanismul economic la ordinea corectă“.

E. B.

Mișcări mai noi în interesul eliberării de datorii a micului proprietar.

Reuniunea economică a comitatului Sătmar în urma unui decis al adunării sale generale din Aprilie a. c. a înaintat o reprezentație la ministerul de agricultură în chestiunea eliberării de datorii a micilor proprietari și totodată a solicitat toate reuniunile economice din țeară să facă asemenea.

Desideratele reuniunii au fost formulate astfel:

1. Guvernul țării să dea prin mijlocirea casselor de dare, conform trebuințelor, eventual până la valoarea întreagă a imobilului, împrumuturi ipotecare amortibile cu 3% micilor proprietari și clasei agricole, ca prin aceste împrumuturi datoriile să se convertească și în o serie anumită de ani acele să se manipuleze de organele de dare în contul debitorilor după modul de manipulare a dărilor publice.

2. Ca pentru existența micului proprietar — agricultorul și familia sa — să se scutească de execuțiune imobiliară în extensiune de 6 jugere.

Ceea ce a cerut reuniunea din vorbă s'a mai discutat și de alte cercuri. În 1902 deputatul Barta Ödön a expus în comisiunea financiară a dietei un proiect în liniaminte mari, cerând de urgență intervenția nemijlocită a statului. Acest proiect a fost aprobat de mai mulți membri ai comisiei și chiar și de ministrul de agricultură. Înainte de Barta a emis Horánszky Nándor ideea conversiunii de stat. După acestia au mai venit și alții cerând ajutorul statului, între cari congresul economic regnicolar dela Pojon, etc.

Statul însă până acum nu a primit nici unul din proiectele ce i-s'au înaintat. Probabil așteaptă situații financiare mai favorabile, ori apoi așteaptă rezultatele activității mai noi întreprinse de însuși institutele de credit particulare. Poate așteaptă începerea acțiunii sociale, sau înainte de toate așteaptă facerea unei statistici temeinice din care să se vadă cum și cu cât este îngreunată proprietatea fonciară. Căci până acum nu se știe că de fapt cât fac datoriile ipotecare din întreaga țeară, că din această datorie cât revine asupra micii proprietăți, că în ce proporție stă cu valoarea pământului și că venitul micii proprietăți în ce măsură este deținut pentru datorii și amortisări. Nu avem o statistică care ar putea să dea deslușiri atât privaților cât și persoanelor juridice cari stau în afară de cercul institutelor financiare, atât cu privire la împrumuturile ipotecare cât și în general la toate proprietățile sau baremi la proprietatea mică.

În urmărire scim toți din toate părțile că liberarea pământului de greutate este o dorință generală, dar nime nu știe cum e de a se executa această problemă grea.

Statistica arată cum au crescut împrumuturile ipotecare ale institutelor de credit.

În 1866 suma împrumuturilor ipotecare era de 119.585.455 fl., valoarea pământului productiv era circa de 2.500.000.000 fl. Proporția greutăților față de valoarea pământului era de 5%.

În 1902 împrumuturile ipotecare pe proprietățile de pământ ale institutelor financiare era de 637.827.450 fl., care față de valoarea pământului de circa 4.500.000.000 fl. face 14%. Dar aceste date sunt abia un opaiț licăritor, care luminează numai o parte prea mică a realității.

Mărimea datoriilor ipotecare, care nu stă în contul institutelor de credit, nu este cunoscută, deși Fellner

o evaluează la 31·7% în proporție cu valoarea pământului ipotecat.

Din această statistică vedem numai atâta, că, dacă am împărți egal povara ipotecară, pe întreaga proprietatea de pământ s'ar veni 14% respective 31·7%.

Dar numărul cel mare al vânzărilor de silă, tângirea proprietății mici și emigrarea mulțimei de mici agricultori ruinați ne arată cu certitudine că distribuția datoriiilor pe proprietățile fonciare este foarte diferită, și că până când la unele desvoltarea productivității se mai poate, la foarte multe funcționarea vieții este o povară omoritoare.

Dar cari sunt proprietățile cari au trebuință neapărată de ajutor și ce sume s'ar cere pentru mântuirea lor, în lipsa unei statistice în acest scop, nu se știe.

Un colaborator al foii „Erd. Gazda“ spune în Nr. 26 din a. c. al acelei foi, că a adunat date statistice asupra împregiurărilor micii proprietăți din vr'o 200 comune ardelen. Aceste date arată, că împovărarea după comune și mica proprietate oscilează între 10% și 100%.

Proprietățile împovărate până la 10% a valorii pământului — dice colaboratorul lui „Erd. Gazda“ — nu au trebuință de ajutor, iar celor îndatorate până la 100% din valoarea pământului intervenția statului nu le folosește nimica; le-ar pute folosi însă de sigur aceluia, a căror împovărare face 30—50—75%, și cari plătesc pentru datorii anuități mari, sau camete fără amortisațiune. Unii pun numărul acestor debitori la 40,000, cu toate-că el astăzi poate să fie îndoit mai mare. Nu se știe însă anume cât? 50,000, 100,000 sau cât? Și totuși aceasta ar trebui să se știe mai întâiu.

În urmărire, înainte de a se lua vr'o hotărâre și de a se începe acțiunea eliberării pământului de sub datorii, va trebui să se facă o statistică corespunzătoare din toate punctele de vedere.

La lumina acestei statistici se va pute proceda apoi la liberarea proprietății de sub greutatea omoritoare, sau prin instituire ce le va înființa statul sau numai prin garanția statului.

Situațiunea economică nefavorabilă aici descrisă se referă la întreaga populațiune Ungariei, îndeosebi ne privește și pe noi Români. Nouă încă ni-se impune deci de urgență datorința de a studia amănunțit împregiurările noastre și de a căuta căile și mijloacele pentru a scoate poporul nostru prea mult însărcinat cu datorii din situațiunea ajunsă în multe locuri însuportabilă. +

Siguranța depozitelor spre fructificare din Ungaria.

Revista „Spar- und Renten-Zeitung“ din Viena, ocupându-se în Nr. său penultim cu publicațiunea recentă a lui Dr. A. Halász despre siguranța depozitelor spre fructificare, comunicată în extras și de noi într'un număr anterior al nostru, scrie asupra acestei chestiuni următoarele:

Chestiunea siguranței depozitelor spre fructificare care nici n'ar trebui să fie chestiune, este în Ungaria din acel motiv de mare actualitate, fiind-că aci se tractează aproape exclusiv numai de întreprinderi fondate pe acțiuni. Având în vedere diversitatea afacerilor acestor întreprinderi, rizicul nu este eschis, ceea-ce la neînsemnatele capitaluri sociale de abia K 50,000 — K 100,000 și chiar sub aceste sume, și pe lângă pu-

țina înclinare de a forma rezerve, poate deveni fatal. Este mirare, cum știu să balanseze aceste mici, deși altcum harnice administrațiuni, cu neînsemnatele lor capitaluri și cu depozitele lor de o disproporție ridicolă față de capitalurile de acțiuni. Va trebui mai curând ori mai târziu să se precizeze proporțiunea în care pot sta depozitele spre fructificare față de capitalul social la instituturile de bani, ce poartă numirea de „cassă de păstrare“. Repetitele insolvențe ivite la unele casse de păstrare provinciale din Ungaria, merită toată atențiunea, fiind-că ele au demonstrat evidența că neînsemnatele capitaluri sociale oferă prea puțină siguranță deponenților, recrutați de cele mai multe ori din clasele mai sărace.

În Ungaria neexistând și nefiind creat un regulativ pentru cassele de păstrare, și aceasta sigur din motiv, că adevărate casse de păstrare, după structura celor din Austria aci nu există, reformele trebuie încercate pe alt teren, anume pe terenul legislațiunii referitoare la bănci și la acții. Situațiunea de tot particulăra a instituturilor de bani provinciale din Ungaria reclamă, ce este drept, un metod special, care s'ar putea însă realiza și în cadrul unei noue legislațiune. Cu simpla imitare a legilor din străinătate nu se poate ajunge la rezultat.

Popoarele să nu se imiteze unul pe celalalt, dar' să învețe unul dela altul, ceea-ce este bun, pentru a se perfecționa cât se poate mai mult. Ungaria a mers când-va prea departe cu imitarea instituțiilor sociale din străinătate, o greșală, care acum începe a se repara.

Ceva perfect însă nu s'a creat încă. Legea acționară ungară, ce este drept, a fost radical reformată la 1875, deodată cu noua lege comercială, dar' reformele nici când nu se pot face destul de fundamental. Fiecare instituțiune economică trebuie dezvoltată și perfecționată și între acestea nu în rândul din urmă acele instituțiuni, cari au să păstreze economiile poporului, câștigate cu muncă grea.

În comparațiune cu numărul total al casselor de păstrare ungare fondate pe acțiuni și cu suma capitalurilor plasate la ele, daunele cauzate prin falimentele ivite ici-colea sunt minimale. Germania unde statul eserciază cel mai sever control și unde acest control s'a dovedit mai insuficient, decât ori unde, a oferit în anii trecuți mult material pentru studiul limitei de siguranță. Acolo au fost în joc rea voința sau neglijența, pe cari nici o lege nu le-ar fi putut împedeca. În alte cazuri vina a fost a se atribui neprecauțiunii publicului.

Dacă ar fi posibil a compune o statistică a nenorocirilor, provocate prin administrațiunea neconștiințioasă și neprecaută a întreprinderilor private, s'ar afla sigur cazuri numeroase, dar' cu sume mai puțin însemnate. Contrarii controlului exerciat de stat se bazează pe o enunțațiune de acum 30 de ani a lui Bageho: „Un sistem de credit, care s'a dezvoltat încetul cu încetul, în cursul anilor, care s'a adecuat usului nostru comercial și care așa zicând s'a infiltrat în obiceiurile oamenilor, nu poate fi schimbat, fiind-că nu află aprobarea teoreticianilor, ori fiind-că s'a scris contra lui. De aceea este consult a căuta mai întâiu pe cale autonomă nouă garanții pentru siguranța depozitelor și numai când acestea nu ar avea rezultat să se recurgă la mijloace legislative“.

Bilanțul de plată al Austro-Ungariei.

De curând a apărut o interesantă lucrare statistică a ministerului de finanțe austriac referitoare la plățile și încasările monarhiei noastre.

Locul principal îl ocupă în lucrarea din cestiune datele despre *posesiunea și circulațiunea efectelor*. Pentru eruarea acestor date s'au folosit: însemnările dela încasarea cupoanelor și a bonurilor, dela emisiuni și conversiuni, dela inoirea coalelor de cupoane, dela stampilări. Conform acestor date se află în străinătate:

Efecte austriace în valoare de K 6808 mil.

„ ungare „	„ „	2935
„ bosniace „	„ „	66

la olată K 9809 mil.

Posesiunea diferitelor state în efecte de ale noastre este următoarea:

Germania . . .	K 4653 mil.
Francia . . .	3270 „
Olanda . . .	647 „
Anglia . . .	356 „
Belgia . . .	243 „
Elveția . . .	242 „
Alte țeri . . .	398 „

Pentru efectele austriace aflătoare în posesiune străină s'a solvit în anul 1901 ca dividendă, interese și replătiri 403 mil. coroane. Subtrăgând 30 mil. ca anuități, ce le solvesc guvernele externe căilor noastre ferate și 20 mil. ca interese după efectele străine în posesiunea Austriei, reiese că plata anuală, ce o facem străinătății pentru efecte este rotund de 350 milioane coroane. În anii 1902 și 1903 nu s'au făcut schimbări mai însemnate, deoarece-ce plasările în străinătate au fost contrabalansate de conversiuni și replătiri.

Datele referitoare la emisiuni ne dau următoarele cifre:

Din 1892 până în 1902 s'au emis	K 3538 mil.
din acestea s'au plasat în străinătate	1006 „
Inclusive conversiunile s'au emis	5836 „
din acestea s'au plasat în străinătate	1533 „

Plasarea în străinătate a făcut așadară 28% respective 26%. În sumele de aci însă nu sunt cuprinse și efectele ungare, căci în timpul amintit s'au plasat în străinătate după subtragerea replătirilor mai mult de 400 mil. cor. efecte maghiare. În cealaltă circulațiune de efecte, cu excepțiunea emisiunilor, a preponderat importul de efecte. Așa la 12 bănci austriace importul a întrecut exportul, în timpul numit, cu mai mult de 600 mil. cor. Cu toate acestea datoria monarhiei noastre în străinătate s'au urcat în acest timp cu K 800 mil.

O influință însemnată asupra bilanțului de plată, are circulațiunea emigranților, deoarece-ce emigranții trimit anual sume destul de mari în patrie. După însemnări luate dela unele bănci es următoarele date:

Asignațiuni de ale emigranților:	1901	1902	1903
pentru Austria	52	60	76
pentru Ungaria	56	78	85

la olată 108 138 161

Aci se mai adaugă K 30 mil. ca trimiteri ce nu s'au făcut prin mijlocirea vre-unei bănci, ei direct prin poștă. Din contră sunt a se subtrage speșele de drum ale emigranților, cari fac pe 1901=36, pe 1902=49

mil. cor. Iar banii ce i-au avut în anul trecut cei 206,011 emigranți la debarcare în Statele-Unite se evaluează la 15 mil. cor. adecă 73 cor. pe unul. O îmbunătățire a bilanțului de plată rezultă și din veniturile ce provin din circulațiunea cea mare de străini în Austria, mai cu samă în Alpi și pe la băile boeme. Socotind numărul și durata întreținerii străinilor la noi iar ca spese zilnic câte 15 cor. în mediu, banii lăsați de ei în țară se evaluează pe anul 1901 cu 61, pe anul 1902 cu 63 mil. cor.

Capitalul investit de societăți străine în Austria s'a cifrat cu 249 mil. cor. și s'a mărit în cei din urmă zece ani cu 160 mil. cor. Din comerțul extern monarhia noastră a fost activă în cei din urmă zece ani în mediu cu 201 mil. cor. În materii brute monarhia a avut un plus de import de 180 mil. cor., din contră un plus de export de fabricate de 359 mil. cor. Asemenea se îmbunătățește bilanțul de plată și din circulațiunea liniilor ferate și navale. Așa venitul transitului de mărfuri a fost de 15 mil. cor. Taxele vaselor noastre în circulațiunea de bunuri cu străinătatea a făcut — după subtragerea speșelor în străinătate — 30 mil. cor.

În resumat caracterul bilanțului de plată se precisează astfel: Capitalul de operațiune al Monarhiei este pasiv și nu ajunge pentru realizarea scopurilor economice interne. Acest fapt deja din trecut a condus la o îndatorire progresivă în străinătate și cu toate replătirile succesive de acum totuși angajamentele față de străinătate se urcă an de an. Un fapt îmbucurător este că producțiunea internă impune bilanțului comercial un sald activ. Asemenea circulațiunea liniilor ferate și navale precum și circulațiunea de străini și emigranți aduc plăți însemnate monarhiei. Economia noastră internă se poate dice că lucră cu succes în lupta de concurență a națiunilor, deși este îngreunată cu mari și continue angajamente față de străinătate.

Asociațiunea institutelor de bani din Ungaria.

(Continuare.)

c) Direcțiunea.

§. 50. Direcțiunea constă:

- din presidentul și vice-presidentii Asociațiunii;
- din cel puțin 8 și cel mult 12 membrii ordinari și 2—4 membrii suplenti, aleși de adunarea generală din sinul reprezentanților cu drept de vot a membrilor ordinari ai Asociațiunii. (§. 9);
- din directorul Asociațiunii.

§. 51. Direcțiunea ține ședință cel puțin odată la 3 luni în Budapesta. Direcțiunea o convoacă presidentul. Afară de aceasta trebuie convocată direcțiunea, în interval de 8 zile, la cererea motivată în scris înaintată presidentului prin 2 membrii ai direcțiunii. Ordinea de zi a ședinței o fixează presidentul. Membrii direcțiunii nu se pot substitui unii pe alții în ședințe. Ședința este capace a lua decisiuni valide, dacă sunt prezenți cel puțin 5 membrii. Membrii direcțiunii, domiciliați în provincie, Asociațiunea le restituie, în cas de participare la ședințe, speșele de călătorie.

§. 52. Dispozițiunile § 39, alineă 1; a §§. 40, 42 și 44 alineă 1; a §. 46 alineă 1 și §§. 47 și 48 sunt a se aplica în mod corăspundător și asupra direcțiunii și ședințelor ei, cu modificarea că în locul celor 14 zile indicate în §. 40, convocarea la ședințe trebuie expedită numai cu 8 zile înainte de ședință.

§. 53. De sfera de competență a direcțiunii se ține:

- a) supraveghierea cooperatiunii, dirigiarea, conducerea și împlinirea tuturor afacerilor și agendelor Asociațiunii, cu excepțiunea acelorora pe cari statutele le rezervă adunării generale ori consiliului;
- b) compunerea bugetului;
- c) în cadrul bugetului statorit de adunarea generală direcțiunea se îngrijesc de încasarea veniturilor și lichidarea speșelor; în general se îngrijesc de toate afacerile financiare ale Asociațiunii și administrează averea acesteia;
- d) compune rapoartele și propunerile destinate a se prezenta adunării generale și consiliului; prepară obiectele de pertractat în adunarea generală și în ședințele consiliului, stabilește ordinea de zi a adunării generale, având presidentul a transpune direcțiunii toate propunerile intrate la densus;
- e) execută decisiunile adunării generale și ale consiliului;
- f) distribue secțiunilor de specialitate afacerile, ce cad în competența lor.
- g) denumesc și dimit la propunerea directorului pe funcționarii și scriitorii Asociațiunii și le stabilesc retribuțiunile și remunerațiunile, precum și speșele de cancelarie.
- h) compune regulamentul organelor de revisiune și fixează din cas în cas taxele lor.

d) Presidiul.

§. 54. Agendele presidiale se îndeplinesc prin president și 3—5 vice-presidenți, aleși de adunarea generală din 3 în 3 ani. La cas când adunarea generală ar alege president un nemembru al Asociațiunii, acela prin alegerea sa câștigă toate drepturile unui membru ordinar al Asociațiunii.

§. 55. Presidentul, ca conducătorul afacerilor administrative ale Asociațiunii;

- a) reprezintă Asociațiunea față de autorități și a treia persoană;
- b) convoacă și presidează adunarea generală, ședințele consiliului și ale direcțiunii;
- c) asignează speșele în cadrul bugetului statorit de adunarea generală;
- d) primesc rapoartele direcțiunii cu privire la toate actele intrate și la mersul afacerilor;
- e) se îngrijesc, ca scopurile Asociațiunii să se realizeze în mod corespunzător și împlinesc toate acele agende, cari derivă din poziția sa de cel mai înalt conducător al afacerilor Asociațiunii și cari îi sunt rezervate expres prin statute.

§. 56. Pentru validitatea documentelor obligatoare pentru Asociațiune se recere subscrierea colectivă a presidentului ori a unuia din vice-presidenți și a directorului sau a unui membru al direcțiunii (§. 50 p. b.) Semnăturile se pun sub firma scrisă sau imprimată a Asociațiunii.

§. 57. Pe president îl substituie în cas de împedecare unul din vice-presidenți; în cas de împedecare a acestora drepturile și datorințele presidentului trec asupra unui membru ales de direcțiune din sinul său.

e) Directorul.

§. 58. Directorul:

- a) prepară și referează în adunarea generală, în ședințele consiliului și a direcțiunii toate afacerile Asociațiunii;
- b) dresează de regulă procesul verbal al ședințelor;
- c) primesc și desface corespondențele și le prezintă presidentului;

- d) raportează presidentului despre toate afacerile;
- e) compune raportul anual al direcțiunii și al consiliului, actele de înaintat, propunerile etc.;
- f) resoalvă afacerile curente în afară de ședințe;
- g) este în urma oficiului său membru al direcțiunii și în aceasta calitate exerciază toate drepturile, ce le au membrii ordinari;
- h) execută decisiunile direcțiunii și se îngrijesc de executarea decisiunilor adunării generale și ale consiliului;
- i) este șeful cancelariei; se îngrijesc de împlinirea agendelor de cancelarie și face direcțiunii propuneri privitoare la personalul Asociațiunii.

(Va urma.)

REVISTA FINANCIARA.

Situațiunea.

Sibiu, 8 Iulie 1904.

Erumperea neașteptată a războiului ruso-japonez a stîrnit la timpul său în unele cercuri temeri, că va urma o încordare a piețelor de bani. Temerile acestea însă nu s'au realizat, căci pretutindenea dominează și acum o mare abundență de bani, ceea-ce se explică în parte prin faptul, că împrumuturile de războiu contractate de Ruși în Paris și de Japonezi în Londra au rămas mare parte în Franța resp. Anglia pentru acoperirea mijloacelor de războiu procurate din aceste țări.

În piața internă după ultimo etalonul s'a redus din nou și anume pentru cambii de prima bonitate până la $2\frac{7}{8}\%$.

Situațiunea pieței externe de bani încă este aproape neschimbată. În Berlin discontul s'a redus la $2\frac{5}{8}\%$ și în Paris la $1\frac{1}{4}\%$.

*

Tesaurul public al Ungariei. În cuartalul I al anului 1904, adică dela 1 Ianuarie până la finea lui Martie a. c. totalul veniturilor statului s'a cifrat cu K 272.313,686 (+ față de aceeași perioadă a anului 1903 de K 15.246,852) și cheltuielile cu K 306.578,335 (+ față de perioadă corespunzătoare a anului 1903 de K 23.735,227—). Prin urmare bilanțul cuartalului I al anului 1904 este cu K 8.488,975 mai nefavorabil decât în 1903. Reduceri mai mari se arată la următoarele venituri: contribuțiuni directe de K 4.488,733 și avansuri de stat de K 2.955,333. Din contra au crescut veniturile: la dările de consum cu 8.289,115 la regia tutunurilor cu K 5.147,915, la poșta și telegraf cu K 1.290,932, la căile ferate de stat cu K 1.199,200 etc.

Dintre cheltuieli arată creșteri mai mari: cheltuielile comune cu K 8.776.321, finanțele cu K 4.050,019, regia tutunurilor cu K 6.499,627; căile ferate de stat cu K 1.766,628; ministrul de comerț cu K 1.063,837; ministerul de culte K 1.499,744 și ministerul de justiție K 1.809,459 etc.

*

AGRICULTURA.

Situațiunea agricolă.

În Ungaria. Din raportul ministerului de agricultură dela 30 Iunie a. c. prezentăm în extras următoarele date mai esențiale:

Pe baza rapoartelor ultime ale referenților agricoli se constată și de astădată că este în prospect o *recoltă slabă-mijlocie*. Ameliorările în urma ploilor se

referă numai la calitate nu și la cantitatea cerealelor. Încât pentru ovės și cucuruz nu sunt eschise speranțele pentru o sporire a producțiunii; ce privesc însă grâul, sęcara și orzul cari sunt deja coapte sau în coacere e eschisă ori ce speranță de sporire a recoltei.

Seceta îndelungată — cu excepțiunea unor singuratice districte — a fost urmată de ploi și situațiunea recoltelor s'a ameliorat pe cât a mai fost posibilă o ameliorare în acest timp.

Prospectele recoltei pe basa ultimului raport ministerial sunt ceva mai favorabile decât cele scoase la iveală în raportul dela 15 Iunie, anume:

	Teritoriul cultivat în jug.	Media recoltei per jug. cat. la măști metr.	Recolta totală în măști metr.	Recolta an. 1903 în măști metr.
grau . .	6.031,546	5.74	34.616,800	44.077,154
sęcară . .	1.979,351	5.93	11.746,000	12.911,013
orz . .	1.817,128	5.86	10.649,800	14.059,958
ovės . .	1.787,809	5.08	9.079,600	12.676,469

Rapița în cele mai multe regiuni a dat recoltă mijlocie.

Cucuruzul s'a ameliorat în multe locuri în urma ploilor; totuși situațiunea lui este și acum, adesea în același loc, foarte diferită, aici bună, dincolo slabă.

Cartofii de asemenea s'au ameliorat în urma ploilor; totuși influința secetei îndelungate nu s'a putut paralisa de tot prin ploi; astfel și recolta cartofilor are să fie mai slabă decum se spera.

Plantele de grădină și curechiul s'au recules în urma ploilor; totuși n'au fost ploi de ajuns pentru aceste plante.

Păstăioasele, meiul, tutunul, cânepa, inul și hemeiul s'au dezvoltat satisfăcător aproape pretutindeni. Meiul și hemeiul se desvoaltă mai satisfăcător în Ardeal.

Napii de zăhar și de nutreț s'au recules binișor, totuși nu pretutindeni de o potrivă, ca astfel situațiunea acestora să se poată considera de satisfăcătoare.

Luțerna și trifoiul s'au cosit de a doua oară cu rezultat slab în cele mai multe regiuni. *Măzăricea, cucuruzul de nutreț și mohorul* s'au dezvoltat slab.

Livezile — cu excepțiunea regiunilor din dreapta și stânga Dunării — au dat recoltă neasemănat mai slabă decât în anul trecut. *Otăvile* se desvoaltă foarte anevoios.

Pășunile stau rău mai pretutindeni. Vitele n'au hrană îndeajuns.

Recolta promițătoare a *pomilor* a fost micșorată prin secetă și furtuni, cari au făcut să cadă poamele.

Viile vor da în multe locuri recoltă satisfăcătoare.

Se recomandă agriculturilor sămănatul de nutrețe artificiale cum s. e. este *mohorul*, ca nu din vina proprie, prospectele slabe să devină pentru iarnă și mai nefavorabile.

Ministrul de culte a dat două circulare cătră comitetele administrative, ca în vederea secetii excepțional de îndelungate să dea concesiune micilor agricultori de a-și scoate vitele la pășune în pădurile erariale și de a-și aduna pentru iarnă nutreț de frunze pe sama vitelor.

COMUNICAȚIUNE.

Reforme în serviciul telegrafic. Cu 1 Iulie a. c. au intrat în vigoare hotărârile conferinței internaționale de telegrafie, ținută în anul trecut în Londra. Inovațiunile introduse fiind de interes pentru cercuri

mai largi le comunicăm prin aceasta pe baza datelor autentice.

1. Cu începere dela 1 Iulie a. c. se vor puté folosi la compunerea telegramelor, pe lângă semnele convenționale de pân'aci, încă următoarele: *PCD* = telegramă cu confirmare telegrafică urgentă; *I* = a se inmanua ziua; *GP* = poste restante; *GPR* = poste restante recomandat. 2. În textul telegramelor cifrate, se pot folosi de aci înainte, pe lângă numerii arabici cu însemnare secretă, și litere singuratice sau grupe ori serii de litere cu însemnare secretă; amestecarea cifrelor și literelor secrete nu este admisă. Câte 5 litere ori cifre se calculează ca un cuvânt. 3. Texturile formate exclusiv din unul ori mai multe semne de interpunctiune nu sunt admise. 4. Semnele de interpunctiune, apostrofele și semnele de despărțire se transmit în circulațiunea europeană numai în acel cas gratuit, dacă se cere aceasta express din partea trimitătorului. 5. *Subscrierea* telegramelor nu este obligătoare. 6. Data (ziua și oara) predării telegramii se transmite de aci înainte și în circulațiunea extraeuropeană. 7. La telegramele cu răspuns plătit trimitătorul are să indice la tot casul numărul cuvintelor plătite pentru răspuns. Pe viitor se pot plăti pentru răspuns și mai multe decât 30 de cuvinte. 8. În cas când trimitătorul cere confirmare telegrafică despre înmanuarea telegramii (ziua și oara înmanuării) atunci are să plătească taxa pentru o telegramă de 5 cuvinte. Trimitătorul unei telegrami destinate pentru un vapor aflător pe ocean, poate fixa zilele în cari telegrama este a se transmite la vapor. 10. Ordinele ori informațiunile, cari se puteau da resp. cere până acum telegrafice se vor puté da resp. cere pe viitor și *prin poștă*, pe lângă taxele normale. 11. Informațiuni și copii cu privire la telegrami se pot cere și textele originale se pot vedé numai în interval de 8 luni, calculate dela luna ce urmează luni de predare a telegramii. ♀

CRONICA.

Quota. După-ce corpurile legiuitoare ale celor doué țeri dualiste n'au putut ajunge la înțelegere în privința cuotei de contribuire a singuraticeilor țeri la cheltuelile comune ale monarchiei, Majestatea Sa prin prea înaltul său reșcript dela 26 Iunie a. c. a fixat cuota pe timpul dela 1 Iulie 1904 până la 30 Iunie 1905 cu $33\frac{3}{49}\%$ pentru Ungaria și cu $66\frac{6}{49}\%$ pentru Austria. ♀

Necrolog. *Sofron Stan*, prim-contabilul institutului „Patria” din Blaj, a încetat din viață în mod subit la 4 Iuliu a. c. în etate de 34 ani și în al 11-lea an al funcționării sale.

SUMAR.

Combaterea socialismului. — Economia politică în lumină modernă. — Mișcări mai noué în interesul eliberării de datorii a micului proprietar. — Siguranța depozitelor spre fructificare din Ungaria. — Bilanțul de plată al Austro-Ungariei. — Asociațiunea institutelor de bani din Ungaria. — *Revista financiară*: Situațiunea, Tesaurul public al Ungariei. — *Agricultură*: Situațiunea agricolă. — *Comunicațiune*: Reforme în serviciul telegrafic. — *Cronică*: Quota. Necrolog.

